



УНИВЕРЗИТЕТ ПРИВРЕДНА АКАДЕМИЈА У НОВОМ САДУ

ФАКУЛТЕТ ЗА ЕКОНОМИЈУ И ИНЖЕЊЕРСКИ МЕНАѢМЕНТ

ОБРАЗАЦ ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
-обавезна садржина-

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовано комисију Наставно-научно веће Факултета за економију и инжењерски менаѢмент у Новом Саду је фебруара 2014. године, именовало комисију за писање извештаја о подобности кандидата Мирослав Копанја и теме за израду докторске дисертације под називом “Показатељи руралног развоја Републике Србије”.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>Проф. др Раде Протић, редовни професор, ужа научна област Агрономија, технологија и инжењерски менаѢмент, изабран 28.05.2008. године, Факултет за економију и инжењерски менаѢмент у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду, ментор;</p> <p>Проф. др Марко Царић, редовни професор, ужа научна област Пословна и међународна економија и Финансије и банкарство, изабран 20.04.2011. године, Универзитет Привредна академија у Новом Саду, Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду, члан;</p> <p>Проф. др Драган Солеша, редовни професор, ужа научна област Квантитативне методе и информациони системи, изабран 27.04.2010. године, Универзитет Привредна академија у Новом Саду, Факултет за економију и инжењерски менаѢмент у Новом Саду, члан.</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Мирослав (Ђурађ) Копанја</p> <p>2. Датум рођења, општина, Република: 15. децембар 1960. год. Бачка Паланка, Србија</p> <p>3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 28.12.2009. године, Нови Сад, “Утицај малог бизниса на смањење стопе незапослености”.</p> <p>4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Економија, МенаѢмент</p> <p>5. Радно искуство: 30 година.</p> <p>6. Публиковани радови по категоријама:</p> <p>(M₂₃) Protić, R., Todorović, G., Protić, N., Đordjevic, R., Vićentijević, D., Delic, D., Kopanja M., Prodanovic, R. (2013). Effect of genotype x environment interaction on grain yield of winter wheat varieties. Bulgarian Journal of Agricultural Science 19 (4), 697-700.</p> <p>Protić, R., Marković, M., Todorović, G., Protić, N., Prodanović, R., Kopanja, M. 2015. Effect of Wheat Seed Protection on Germination Percentage and Speed and the Value of Pesticides. Romanian Agricultural Research (In Press).</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
“Показатељи руралног развоја Републике Србије” .

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Докторски рад је дело економисте Мирослава Копане и носи наслов „ПОКАЗАТЕЉИ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ“. Рад је рађен у периоду од марта 2014. до септембра 2015. године уз коришћење доступне литературе.

Рад је обима 137 странице и конципиран је у седам поглавља, а посебно су дата поглавља која се односе на уводна разматрања и попис коришћене литературе. Рад је писан као теоријска анализа проблема на основу доступне литературе и има 34 табеле у којима се приказују резултати до којих се дошло проучавањем досадашњих истраживања у овој области.

Садржај рада изгледа овако:

„Увод“обухвата разматрање прегледа рада и актуелности теме, предмета и значаја рада, као и циља спроведеног истраживања. Овде је такође, објашњена полазна хипотеза истраживања и методологија истраживања.

Други део рада носи назив „Заједничка аграрна политика Европске уније и утицај на аграрну политику и рурални развој Србије“. У њему се сагледава аграрна политика ЕУ са посебним освртом на реформе аграрне политике које су се током времена дешавале као и њихов утицај на даљи развој агара.

Трећи део рада је „Рурални развој и политика руралног развоја ЕУ“. У овом делу кандидат даје опис руралног развоја ЕУ кроз историју, а посебан акценат ставља на тренутној стратегији руралног развоја ЕУ.

Четврти део рада је „Рурална подручја и политика руралног развоја Србије“. Сагледава се стање у Србији по питању руралног развоја до сада. Такође се пореди тренутно стање са стратешким циљевима где се уочава велики дисбаланс, те се дају већ неке почетне смернице даљег развоја руралних подручја.

Пети део рада је „Технолошки развој и његов утицај на одрживи развој аграрног сектора и заштиту животне средине“. У овом делу је изучаван технолошки развој аграрног сектора до сада. Направљен је пресек стања, у виду SWOT анализе, где је сагледан технолошки утицај на одрживи развој. У овом делу се сагледава стање окружења животне средине руралног подручја Србије; видови загађивања природних богатстава, указује се на занемаривање, од стране свих чиниоца руралног развоја, по питању заштите животне средине.

Шести део рада је „Визија руралног развоја Републике Србије“. У овом делу рада кандидат даје своју визију развоја ослањајући се на до сада остварене резултате истраживања, као и на резултате истраживања које је обавио сам кандидат. Дати су и коментари аутора о разлозима таквих резултата као и могућностима развоја појединих сектора.

У седмом делу дат је „Закључак“. Изведени су парцијални закључци и општи закључак, спроведених истраживања којима се бавио аутор овог докторског рада.

Последњи осми део рада се односи на списак коришћене литературе. У раду су коришћене 114 библиографске јединице.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Рад се састоји из седам поглавља.

У оквиру првог поглавља су постављени предмет и полазиште истраживања, значај и актуелност истраживања, циљ истраживања, хипотеза, као и методологија истраживања. На самом почетку кандидат је изложио дефиницију руралних области као и разне примере дефинисања руралних области европских земаља. Како би се што ефикасније усмерило истраживање посматраног проблема и успешно решио дефинисани проблем потребно је размотрити и формулисати адекватне истраживачке хипотезе. У овом делу су такође размотрени циљеви истраживања као и сама методологија истраживања која представља веома сложен и разноврсан прилаз изучавању квантитативних показатеља из разлога што захтева да се на основама метода анализе и закључивања о испољеним процесима, законитостима и тенденцијама примене методе и поступци анализе и синтезе, индукције и дедукције, односно конкретизације и уопштавања узорка и резултата привредног и социјалног развоја руралних подручја.

У другом поглављу кандидат представља заједничку аграрну политику ЕУ разматра њен утицај на аграрну политику и рурални развој Србије. Посебна пажња је била усмерена на развој аграрне политике, реформе које су се током времена спроводиле. Заједничка аграрна политика ЕУ је једна од најважнијих политика ЕУ, па је од изузетног значаја указати на основне принципе, заједничке циљеве и само усаглашавање аграрне политике Србије и ЕУ.

Треће поглавље кандидат описује рурални развој и политику руралног развоја ЕУ. На почетку је приказана еволуција руралне политике ЕУ, потребе за њеним формирањем и потешкоће које су је пратиле током историје. Највећи део овог поглавља посвећен је тренутној стратегији и визији руралне политике ЕУ. Она се заснива на стратешком оквиру који укључује четири средишња приоритетна циља – “приоритетне осе”. Свака од оса се састоји од скупа приоритетних “мера” које осигуравају потпору за специфичне облике активности у руралном развоју земаља чланица. Приликом формирању Европског пољопривредног фонда за рурални развој (ЕПФРР) изузетно велика пажња се посвећује оцењивању програма руралног развоја. Како би одговорила на тренутне изазове који се појављују у руралним подручјима политика руралног развоја ЕУ-а непрекидно мора се развијати и напредује.

У четвртном поглављу су приказана рурална подручја и политика руралног развоја Србије. Кашњење реформских процеса од скоро једне деценије је утицало на ток и резултате транзиције у Србији. Неопходна су велика инвестициона улагања и стварање нове структуре, како би се учинио помак. У складу са принципима Стратегије и сагласно визији утврђени су стратешки развојни циљеви.

Пети део приказује технолошки развој и његов утицај на одрживи развој аграрног сектора и заштиту животне средине. У овом делу се дефинишу циљеви развоја аграрног сектора, затим општи циљеви и посебни циљеви, као и инструменти за њихову реализацију. За развој руралних области од изузетне важности су принципи одрживог развоја. На самом крају овог поглавља изложена је SWOT анализа која даје приказ слабости, предности, могућих шанси и потенцијалних претњи за одрживи развој Републике Србије.

У шестом поглављу приказана је визија развоја Републике Србије. Министарство пољопривреде и заштите животне средине (МПЗЖС) је покренуло израду стратешког документа, како би се што прецизније дефинисао правац будућих реформи у оквиру пољопривредног сектора у оквиру унутрашњих и спољашњих утицаја са којима се он суочава. Кандидат у овом делу даје своју визију развоја ослањајући се на до сада остварене резултате. Циљеви, развојна визија и приоритетна подручја одређена су на основу анализе стања у пољопривредном сектору и руралним подручјима и детектовани спољни и унутрашњи развојни изазови за наредну деценију. Дата је пожељна матрица којој треба тежити је модел подршке пољопривреди и руралним подручјима по угледу на ЗПП, будући да Република Србија тежи чланству у ЕУ. Остваривање визије захтева пуну имплементацију (бар 70%) Стратегије, при чему значајно зависи од различитих спољних услова, као што су постојање политичке стабилности и владавине права, реформе органа и организација и јачања капацитета администрације и стварања амбијента за деловање законитости тржишне економије. Остваривањем концепта одрживог развоја пољопривреде и реализацијом постављених стратешких циљева могуће су интервенције у неколико приоритетних подручја деловања пољопривредне политике које је кандидат описао у раду. У овом поглављу је такође приказана анализа резултата истраживања које је аутор рада прикупио, обрадио и приказао у овој докторској дисертацији.

У седмом поглављу је дат сам закључак рада који се односи на анализу резултата истраживања које је обавио кандидат рада. Дати су и коментари аутора о разлозима таквих резултата као и могућностима развоја појединих сектора.

На самом крају рада дат је списак коришћене литературе као и прилози који су помогли аутору рада да изврши потребне анализе и дође до конкретних закључака. У раду су коришћене 114 библиографске јединице.

VI ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Анализом добијених резултата из истраживања које је обављено у овом докторском раду на основу пописа 1990., 2002. и 2012., може се закључити да је најмањи проценат обрадиве површине био 2002. године са разликом од око 3% што показује ТАУ индекс те се сматра да је та разлика статистички незначајна. Генерално гледано пољопривредна површина износи нешто мање од 50% укупне територије Републике Србије, што указује на велики потенцијал овог најзначајнијег природног ресурса за развој пољопривреде. Постоји велика разлика у заступљености пољопривредног земљишта у три статистичка региона (Војводина, централна Србија, јужна Србија). Највећа заступљеност пољопривредног земљишта је у региону Војводине а најмања у јужној Србији. Процент искоришћености пољопривредног земљишта на целој територији Републике Србије варира између 62% и 65%, у годинама пописа. Ове чињенице указују на то да од 50% обрадивог земљишта је тек нешто више од половине искоришћено. Србија спада у ред земаља са великим процентом квалитетног пољопривредног земљишта и под повољним климатским условима. У односу на земље са сличним географским положајем и процентом пољопривредног земљишта Србија је на дну лествице по искоришћености овог природног ресурса. На основу изложеног се може закључити да не само власници већ и држава има недовољно одговоран однос према пољопривредном земљишту као приподном ресурсу за одрживу пољопривредну производњу која на тај начин представља најзначајнији фактор прехранбене сигурности становништва.

Биљна производња у Србији показује општи пад у приносу t/ha за већину житарица изузев кукуруза. Пшеница у посматраним годинама пописа (1990., 2002., и 2012.) је показала највећи принос 1990. године од 4,5 t/ha после које долази до значајног пада у приносу чак 30% за 2002., након чега принос расте али не у очекиваном проценту где се пописом 2012. године види статистички незначајан помак у односу на претходну годину пописа (2002.). Последице рата као и изолованости државе од света, негативног политичког утицаја, недовољне подршке пољопривредном становништву од стране државе као и застарела механизација, пуно малих пољопривредних газдинстава као и недовољне едукације пољопривредника су неки од негативних чиниоца који су допринели овом паду биљне производње уопште. Кукуруз је једна од житарица чији је принос, може се рећи, знатно већи у односу на претходне године пописа. Разлог томе су повољни климатски услови као и могућност узгајања хибрида, који се гушће сеју а самим тим се повећава и принос кукуруза у тонама по хектару.

Што се тиче узгоја воћа за посматране врсте (шљива, јабука, крушка и вишња) такође, је забележен значајан пад у односу на 1990. годину. Ако се пореде 2002. и 2012. година пописа за посматране врсте може се приметити мали пораст. Поређењем укупног приноса воћа (посматраних врста) са водећим земаљама ЕУ, у тонама по хектару, Србија је знатно испод просека. У руралним подручјима је од круцијалног значаја производња воћа јер она доводи до генерисања нових радних места, што има за директну последицу смањење стопе сиромаштва. Ово је посебно значајно за недовољно развијене области где је пољопривреда од изузетног значаја за очување радних места. Главни ресурси које Србија има и који би могли повољно да утичу на развој пољопривреде, па и воћарства су: повољан географски положај, расположивост земљишним фондом, доступна радна снага, близина тржишта, традиција и окружење. Ове ресурсе би требало искористити у пуном капацитету за развој пољопривреде Србије. Такође, би ови ресурси требали да буду фундаментални носиоци развоја националне стратегије.

Анализом добијених резултата истраживања долазимо до закључка да сточарство у Србији бележи константан пад већ годинама. Због тог пада учешће сточарског сектора у пољопривредном бруто друштвеном производу је нешто преко 30%, што нас сврстава у ред неразвијених земаља. Смањењем броја стоке смањују се и пољопривредни производи које добијамо њиховом прерадом. Разлози за лоше стање сточарског сектора су многобројни, неки од тих разлога су: недовољно средстава у аграрном буџету, смањен извоз, смањена куповна моћ становништва, недовољно развијена инфраструктура руралних подручја и неприступачност терена. Што се климатских услова тиче за узгој стоке, они су у Србији веома повољни. Велике површине пашњака су изузетно велики потенцијал. У Србији постоји велики број уситњених сточарских газдинства те би стога било неопходно да држава пружи помоћ и стимулише рурални развој путем финансијске подршке удруживањем газдинстава (задруге), обезбеђење едукативне помоћи руралном становништву као и пружање помоћи за набавку пројектно-техничке документације газдинствима која би започела сточарску производњу.

Србија је током историје била позната у свету по производњи квалитетног вина, при чему је најбољи период за производњу вина је био крајем двадесетог века. Због друштвених превирања дошло је до занемаривања овог сектора што је условило великим пропадањем државних винарија. Анализом добијених података из година пописа уочава се велики пад у укупном приносу у тонама. Може се уочити да је тај пад чак већи од

<p>50% у односу на укупан принос из 1990. године. Србија за производњу вина има изузетно добре ресурсе у које спадају: повољне педолошке карактеристике тла, континентална клима, еколошки чисто и неконтаминирано подручје, довољан број сунчаних дана, валовити терени и благе падине, што је сврстава у једну од најповољнијих подручја за узгој вина у Европи. Такође, је од великог значаја и складиштење вина за које Србија има значајне капацитете. Један од таквих је у Вршцу у чији подрум се може смести 3620 вагона са вином. Тај подрум је један од три највећа винска подрума под једним кровом у Европи, друга два су у Листелу у Француској и Лограњи у Шпанији. Последњих година држава покушава кроз субвенције да оживи виноградарску традицију и на тај начин поврати славу Србије у овом сектору.</p>
<p>VII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА</p> <p>У раду је јасно дефинисан логички след од увода, циља, предмета, хипотезе, методологије истраживања, па све до јасних закључака. У остваривању циља истраживања коришћена је одговарајућа методологија. Хипотеза је документована (доказана) и у већини случајева потврђена резултатима ранијих научних истраживања. Обиле добро класификоване литературе, са правилно изабраном и научно признатом методологијом научно-истраживачког рада омогућили су кандидату да правилно и јасно прикаже стање у руралним подручјима Србије. Може се рећи да је кандидат правилно и јасно приказао резултате свог научно-истраживачког рада.</p>
<p>VIII КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:</p>
<p>1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави.</p>
<p>2. Да ли дисертација садржи све битне елементе Дисертација садржи све неопходне, захтеване и битне елементе.</p>
<p>3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци Докторска дисертација Мирослава Копане урађен је у складу са образложењем наведеним у пријави теме која је прихваћена од стране наставно-научног већа Факултета за економију и инжењерски менаџмент. Оцењујемо да је обрађена докторска дисертација (увидом у структуру) у данашње време све актуелнија. Добро осмишљена и логички добро постављена са применом адекватног научног методолошко-аналитичког инструментаријума дала је и вредне резултате истраживања. Изузетно је важно истражити рурална подручја Србије. Развијена је теза по којој рурална подручја доприноси даљем развоју Србије и да развој пољопривреде у руралним подручјима има развојну функцију. Докторска дисертација представља значајан научно-истраживачки допринос изучавању видова загађивања у руралним подручјима Србије.</p>
<p>3. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања</p>
<p>IX ПРЕДЛОГ:</p> <p>На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:</p>
<p>да се докторска дисертација прихвати а кандидату одобри одбрана.</p>
<p>ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ</p>
<p>Проф. др Раде Протић, ментор</p>
<p>Проф. др Марко Царић, члан</p>
<p>Проф. др Драган Солеша, члан</p>
<p>НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.</p>